

Markkinat-tiedotteessa käsitellään ajankohtaisia listayhtiön tiedonantovelvollisuuden, tilinpäätösvalvonnan, arvopaperikaupankäynnin sekä sisäpiiriasioiden tulkintoihin ja sääntelyyn liittyviä asioita sekä valvonnan havaintoja. Tiedotteen julkaisee Finanssivalvonnan Markkina- ja menettelytapavalvonta.

Tässä tiedotteessa kerromme seuraavista aiheista:

■ Ajankohtaista ESMAssa	1
■ Johdon liiketoimien ilmoittamiseen malliesimerkkejä	1
■ Sisäpiiritiedon syntymisestä ja sisäpiiriluetteloiden perustamisesta	2
■ Tilinpäätösvalvonnan tuloksia Euroopassa ja Suomessa 2016	3
■ Listayhtiöiden liikevaihdon sääntely muuttuu 2018 – sijoittajat odottavat informaatiota muutoksesta	8

Ajankohtaista ESMAssa

ESMA pyytää lausuntoja rahamarkkinarahastoihin liittyvästä 2- ja 3-tason sääntelystä. Lausuntoja pyydetään 7.8.2017 mennessä.

ESMA on julkaissut uudistettuun rahoitusmarkkinadirektiiviin (MiFID II) liittyvän ohjeen sijoituspalvelun tarjoajien tuotehallintaprosesseista. Ohje tulee voimaan 3.1.2018.

ESMA valmistele parhaillaan neuvoa komissiolle uuden EU:n esiteasetuksen 2-tason sääntelystä. Lausuntopyyntö ehdotuksista julkaistaneen kesän 2017 aikana.

ESMA valmistele päivitystä vuonna 2012 julkaistuun ohjeeseen rahoitusmarkkinadirektiivin (MiFID) mukaisista soveltuvuusarvioista. Ohje on määrä päivittää uudistetun rahoitusmarkkinadirektiivin (MiFID II) mukaiseksi. Lausuntopyyntö uudistetusta ohjeesta julkaistaneen kesän 2017 aikana.

Johdon liiketoimien ilmoittamiseen malliesimerkkejä

Finanssivalvonta on laatinut johtohenkilöiden liiketoimien ilmoittamiseen malliesimerkkejä raportoinnin helpottamiseksi ja yhtenäistämiseksi. Esimerkkejä on laadittu yleisimpien ilmoitustyyppien lisäksi muun muassa optio-oikeuksien ja osakepalkkioiden ilmoittamisesta sekä kannustin- ja osakesäästöohjelmien perusteella tehtyjen liiketoimien ilmoittamisesta. Lisäksi esimerkkejä on hallituspalkkioiden ja merkintäoikeuksien ilmoittamisesta.

Malliesimerkit eivät sisällä kaikkia johdon liiketoimien raportointitilanteita, mutta esimerkkejä voidaan lisätä tarvittaessa. Esimerkit löytyvät Finanssivalvonnan MAR-sivuilta kohdasta [Johtohenkilöiden liiketoimet ja suljettu ikkuna](#).

Lisätietoja malliesimerkeistä antaa

Henna Toivonen, puhelin 09 183 5372.

Sisäpiiritiedon syntymisestä ja sisäpiiriluetteloiden perustamisesta

Finanssivalvonta on valvonnassaan havainnut, että markkinoiden väärinkäyttöasetuksen (MAR) voimaantulon jälkeen sisäpiiriluetteloiden perustamisajankohta on joissakin tapauksissa siirtynyt myöhäisemmäksi. Pitkäkestoissa menettelyissä sisäpiiriluettelo on saatettu perustaa esimerkiksi vasta siinä vaiheessa, kun liikkeeseenlaskijalla on ollut täysi varmuus hankkeen toteutumisesta. Finanssivalvonnan näkemyksen mukaan tämä on lähtökohtaisesti liian myöhäinen ajankohta, koska tiedon täsmällisyysvaatimus täyttyy jo silloin, kun olosuhteiden tai tapahtuman ilmenemiseen tai toteutumiseen on tosiasiallinen mahdollisuus. Asiasta on todettu myös Nasdaq Helsinki Oy:n pörssin sisäpiiriohjeen selittävässä tekstiosassa: *”Järjestelyä on kuitenkin syytä pitää hankkeena viimeistään silloin, kun listayhtiö on saanut tiedon pääsemisestään toiselle/varsinaiselle tarjouskierrokselle. Hankkeen perustamistarpeeseen vaikuttaa myös muiden mahdollisten ostajaehdokkaiden lukumäärä sekä tarjouksen tekijän tahtotila lopullisen kaupan tekemisen suhteen.”*¹

MARin sisäpiiritiedon määritelmä vastaa keskeisiltä osin aiemmin voimassa ollutta arvopaperimarkkinalain 12 luvun 2 §:n sisäpiiritiedon määritelmää. MARin voimaantulo ei ole tuonut muutoksia sisäpiiritiedon olennaisuuden ja täsmällisyyden arviointiin eli siihen, milloin tieto on olennaista ja riittävän täsmällistä ollakseen sisäpiiritietoa. MARin voimaantulon myötä julkistamisvelvollisuus kytkeytyy suoraan sisäpiiritiedon määritelmään ja liikkeeseenlaskija joutuu arvioimaan sisäpiiritiedon julkistamisen lykkäämisedellytysten olemassaoloa. Se, että liikkeeseenlaskija joutuu tekemään päätöksen julkistamisen lykkäämisestä, ei vaikuta sisäpiiritiedon olennaisuuden ja täsmällisyyden arviointiin.

Finanssivalvonta korostaa, että tiedon olennaisuutta ja täsmällisyyttä tulee edelleen arvioida samoin perustein kuin aiemman sääntelyn voimassa ollessa.

Sisäpiiritiedon syntymisestä ja siihen liittyvistä velvoitteista

MAR 7 artiklan mukaan sisäpiiritietoa on täsmällinen, julkistamaton tieto, joka liittyy liikkeeseenlaskijaan tai rahoitusvälineeseen ja jolla julkistettuna todennäköisesti olisi huomattava vaikutus rahoitusvälineen tai siihen liittyvän rahoitusjohdannaisen hintaan.

¹ Nasdaq Helsinki Oy Pörssin sisäpiiriohje 3.7.2016, kohta 1.3.3.1.

Sisäpiiritiedon syntymisen edellytyksenä on tiedon olennaisuus ja täsmällisyys. Tiedon huomattavalla vaikutuksella rahoitusvälineen hintaan (tiedon olennaisuudella) tarkoitetaan tietoa, jota järkevästi toimiva sijoittaja todennäköisesti käyttäisi yhtenä sijoituspäätöksensä perusteena.

Tiedon täsmällisyydellä puolestaan tarkoitetaan sitä, että tieto viittaa olosuhteisiin tai tapahtumiin, jotka ovat jo ilmenneet tai tapahtuneet tai joiden voidaan kohtuudella olettaa ilmenevän tai tapahtuvan. Tiedon täsmällisyydeltä ei kuitenkaan edellytetä sitä, että tieto viittaa olosuhteisiin tai tapahtumiin, joiden voidaan olettaa todennäköisesti ilmenevän tai tapahtuvan, vaan riittää, että olosuhteiden tai tapahtuman ilmenemiseen tai toteutumiseen on todellinen mahdollisuus.

Tieto on riittävän tarkkaa, jos sen perusteella voidaan tehdä johtopäätös tiedon mahdollisesta vaikutuksesta yhtiön rahoitusvälineen hintaan. Sillä ei ole merkitystä, pystytäänkö kyseisen tiedon mahdollisesti aiheuttaman hintavaikutuksen suuntaa arvioimaan etukäteen.

Sisäpiiritiedon syntyhetken liittyvän tiedon täsmällisyyden arvioiminen on keskeistä. Siitä alkaa liikkeeseenlaskijan velvoite laatia sisäpiiriluettelo, jos liikkeeseenlaskija on arvioinut, että sisäpiiritiedon julkistamisen lykkäämistä koskevat edellytykset ovat olemassa. Lisäksi sisäpiiriluetteloon merkitseminen aiheuttaa ilmaisu-, neuvonta- ja kaupankäyntikiellot luetteloon merkityille.

Sisäpiiriluettelon perustamisesta ja sen luotettavasta ylläpitämisestä

Sisäpiiriluettelojen laatimisesta ja päivittämisestä säädetään MAR 18 artiklassa ja sen nojalla annetussa komission täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2016/347. Liikkeeseenlaskijoiden tai niiden puolesta tai lukuun toimivien on laadittava sisäpiiriluettelo, johon merkitään kaikki henkilöt, joilla on pääsy sisäpiiritietoon ja jotka työskentelevät niille työsuhteen perusteella tai muuten suorittavat tehtäviä, joiden kautta niillä on pääsy sisäpiiritietoon, kuten neuvonantajat, kirjanpitäjät tai luottoluokituslaitokset.

Finanssivalvonta korostaa, että sisäpiiriluettelon perustamisessa on kyse liikkeeseenlaskijan sisäpiiriasioiden hallinnasta. Sisäpiiriluettelot ovat myös keskeinen väline Finanssivalvonnan väärinkäytösvalvonnassa.

Sisäpiiriluetelo on laadittava sähköisessä muodossa ja päivitettävä viipymättä aina, kun

- tapahtuu muutos syystä, jonka vuoksi jo luettelossa oleva henkilö sisällytetään sisäpiirilueteloon
- uusi henkilö saa pääsyn sisäpiiritietoon, minkä vuoksi hänet on lisättävä sisäpiirilueteloon tai
- henkilöllä ei ole enää pääsyä sisäpiiritietoon.

Päivittämisen yhteydessä tulee mainita päivämäärä ja kellon-aika, jolloin päivittämistarpeen aiheuttanut muutos tapahtui sekä päivittämisen päivämäärä.

Komission täytäntönnäpöasetuksen 2.4 artiklan mukaan sisäpiiriluetelon sähköisen ylläpidon on varmistettava

- sisäpiirilueteloiden sisältämien tietojen luottamuksellisuus siten, että sisäpiirilueteloon pääsy rajoitetaan selkeästi yksilöityihin henkilöihin, jotka kuuluvat liikkeeseenlaskijan tai sen puolesta tai lukuun toimivan henkilöstöön ja jotka tarvitsevat tämän pääsyn tehtävänsä tai asemansa luonteen vuoksi
- sisäpiiriluetelon sisältämien tietojen oikeellisuus
- pääsy sisäpiiriluetelon aiempiin versioihin ja niiden hakeminen.

Lisätietoja antavat

- Pia Ovaska, puhelin 09 183 5296 ja
- Anu Lassila-Lonka, puhelin 09 183 5566.

Tilinpäätösvalvonnan tuloksia Euroopassa ja Suomessa 2016

Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen (European Securities and Markets Authority, ESMA) julkaisi tilinpäätösvalvontaa koskevan toimintakertomuksen huhtikuussa 2017¹. Siinä kerrotaan ESMA:n koordinoimasta eurooppalaisten kansallisten tilinpäätösvalvojen vuoden 2016 toiminnasta, joka liittyy tilinpäätösinformaation valvontaan ja sääntelyyn. Tässä artikkelissa kerrotaan tarkemmin, miten ESMA ja eurooppalaiset tilinpäätösvalvojat toteuttivat yhdenmukaista valvontaa ja mihin havaintoihin tämä työ johti.

Eurooppalaiset tilinpäätösvalvojat kävivät vuonna 2016 läpi noin 1 250 listayhtiön tilinpäätöksen tai osavuosikatsauksen. Näistä toimenpiteisiin johti 311 valvontatapausta, mikä on 27 % läpikäydyistä yhtiöistä. Pääosin valvojat löysivät puutteita samoista aiheista kuin edellisvuonna, ts. tilinpäätöksen esittämisestä, rahoitusvaroihin kuulumattomien omaisuuserien arvonalentumisesta ja rahoitusinstrumenttien kirjaamisesta.

Finanssivalvonnan valvontahavainnot koskivat tilinpäätöksessä esitettyjä tietoja sekä arvostus- ja kirjaamiskysymyksiä. Noin 40 %:ssa valvontahavainnoista edellytettiin oikaisua tai liitetietojen täsmentämistä tulevissa tilinpäätöksissä.

Yhteiset tilinpäätösvalvonnan painoalueet määritetään vuosittain

Kansalliset tilinpäätösvalvojat ja ESMA määrittelevät yhteiset painoalueet eli European Common Enforcement Priorities (ECEP) vuosittain yhdessä. ESMA julkaisee näistä lehdistötiedotteen loka-marraskuussa. Tavoite on, että painoalueista kertominen ennen tilinpäätösten valmistumista parantaa ja harmonisoi tilinpäätösten laatua ennaltaehkäisten myös virheiden syntymistä.

Vuoden 2015 tilinpäätöksiä koskevat yhteiset painoalueet (ECEP 2015²) olivat seuraavat

- a. Vallitsevan taloudellisen tilanteen vaikutukset tilinpäätöksiin

1 https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/esma32-51-382_report_on_enforcement_activities_2016.pdf.

2 https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/2015/11/2015-1608_esma_public_statement_-_ecep_2015.pdf.

- b. Rahavirtalaskelmat ja niihin liittyvät liitetiedot (IAS 7)
- c. Käyvän arvon määrittäminen ja siihen liittyvät liitetiedot (IFRS 13).

Painoalueiden perusteella suoritettavan valvonnan tulokset raportoidaan vuosittain ESMAn tilinpäätösvalvontaa koskevassa toimintakertomuksessa. Alla käydään läpi tuloksia a- ja b-kohtien osalta. Käyvän arvon määrittämisestä ESMA julkaisee myöhemmin tänä vuonna erillisen raportin.

Painoalueiden pohjalta toteutetaan harmonisoitua valvontaa

Painoalueisiin perustuva valvonta tapahtuu ESMAn laatiman kyselylomakkeen avulla, jonka kysymyksiin kansalliset valvojat vastaavat. Kullekin valvojalle on määritelty markkinoiden koon mukainen yhtiöotostäärä. ESMA kokoaa ja käy läpi kansallisten valvojien keräämät tiedot painoalueiden valvonasta. Vuonna 2016 painoalueisiin liittyvä valvontatyö johti ESMAn määrittelemiin valvontatoimenpiteisiin 21 %:ssa tapauksista otannan 206 yhtiöstä. Otoksen yhtiöt valitaan niin, että ESMAn painoalueet ovat merkityksellisiä yhtiölle. Täten otoksen valvonnan lopputuloksia ei voi ekstrapoloida yleisesti kaikkiin yhtiöihin. Taulukossa 1 kerrotaan tarkemmin, minkälaisiin valvontatoimenpiteisiin painoalueiden valvonta johti. Taulukko on ESMAn tilinpäätösvalvontaa koskevassa toimintakertomuksessa sivulla 17.

Kysymyksissä, jotka koskivat vallitsevan *taloudellisen tilanteen vaikutuksia tilinpäätöksiin*, valvojat ryhtyivät valvontatoimenpiteisiin 18 yhtiön osalta. Kymmenen toimenpiteistä liittyi korkoympäristön vaikutuksiin. Suurin osa näistä koski puuttuvia liitetietoja arvonalentumistestauksessa käytettyistä keskeisistä oletuksista sekä herkkyyksianalyysistä. Niistä vakavista toimenpiteistä, jotka liittyivät volatiilisiin hyödykehintoihin, suurin osa koski puuttuvia liitetietoja johdon lähestymistavasta määritellä hyödykkeiden arvot arvonalentumistestauksessa. Valuuttakurssiriskiin liittyvä toimenpide koski puutteellista herkkyyksianalyysiä.

Rahavirtalaskelmiin liittyvä valvonta johti valvontatoimenpiteisiin 25 yhtiössä. Valvontatoimenpiteet olivat mm. seuraavat. Valvoja vaati liikkeeseenlaskijaa parantamaan viittauksiaan rahavirtalaskelmasta muihin päälaskelmiin tai liitetietoihin. Valvoja puuttui virheelliseen rahavirtojen nettottamiseen rahavirtalaskelmassa ja siihen ettei esitetty erikseen merkittäviä korkoja ja osinkoja. Lisäksi valvoja puuttui virheelliseen rahavirran luokitteluun tai puutteelliseen liitetietoon näihin liittyen.

ESMAN tilinpäätösvalvontaa koskevassa toimintakertomuksessa esitetään tilastotietoa myös valvojien muusta valvonasta. Toimintakertomuksen sivulla 23 olevan taulukon 2 mukaan valvojat kävivät läpi noin 1 250 yhtiön tilinpäätöksen tai osavuosikatsauksen. Tämä edustaa 21 % kaikista EU:ssa listatuista yhtiöistä. Näistä valvontatoimenpiteisiin

Taulukko 1: Painoalueiden valvonnan valvontatoimenpiteiden lukumäärät (yhtiöiden lukumäärä)

Valvontatoimenpide	Vallitsevan taloudellisen tilanteen vaikutukset tilinpäätökseen	Rahavirtalaskelma	Valvontatoimenpiteet yhteensä
Uuden tilinpäätöksen laadinta	0	1	1
Julkinen tiedote korjauksesta	4	4	8
Korjaus tulevissa tilinpäätöksissä	14	20	34
Valvontatoimenpiteet yhteensä	18	25	43
Otannan koko	151	136	206
Valvontatoimenpide suhdelukuna	12 %	18 %	21 %

johti 311 valvontatapausta eli 27 %. Valvojat löysivät puutteita pääosin tilinpäätöksen esittämisestä, rahoitusvaroihin kuulumattomien omaisuuserien arvonalentumisarvioinnista ja rahoitusinstrumenttien kirjaamisesta.

Seuraavissa kappaleissa käsitellään tarkemmin joidenkin painoalueiden valvontaa ja valvonnan havaintoja.

Vallitsevan taloudellisen tilanteen vaikutukset tilinpäätöksiin

Vuonna 2015 markkinakorot ja monet hyödykehinnat lasivat merkittävästi. Lisäksi myös jotkin valuuttakurssit olivat volatiilisia. Tämän takia ESMA yhdessä kansallisten valvojen kanssa päätti tarkastaa, kuinka hyvin yhtiöt ovat huomioineet näitä seikkoja laatiessaan tilinpäätöksiään.

Korkoympäristön vaikutukset

Omaisuuserien arvonalentuminen

89 % niistä liikkeeseenlaskijoista, joiden oli suoritettava arvonalentumistestaus, esitti liitetiedoissaan tiedot rahavirtojen ennustamisesta käytetystä diskonttauskorosta. 11 % liikkeeseenlaskijoista ei joko esittänyt tietoa ollenkaan tai ei esittänyt sitä jokaisen merkittävän rahavirtaa tuottavan yksikön/rahavirtaa tuottavien yksikköjen ryhmän osalta.

Kaksi kolmasosaa liikkeeseenlaskijoista kertoi käytetyn diskonttauskoron olleen edellisvuotta matalampi. Suurin osa lopuista liikkeeseenlaskijoista ei käyttänyt edellisvuotta matalampia diskonttauskorkoja, koska ne joko toimivat maantieteellisillä alueilla, joiden viitekorot eivät laskeneet tai viitekoron laskun vaikutus oli pienempi kuin muiden korkokomponenttien, kuten markkinariskipreemion tai betan nousun vaikutus.

67 % niistä yhtiöistä, jotka nimesivät diskonttauskoron keskeiseksi oletukseksi, esitti riittävät liitetiedot johdon lähestymistavasta määriteltävään keskeisen oletuksen arvoa. Loput liikkeeseenlaskijoista eivät esittäneet lainkaan yhtiökohtaista kuvausta tai kuvausta johdon lähestymistavasta.

80 % esitti herkkyyksien diskonttauskoron muutoksesta jokaisen merkittävän rahavirtaa tuottavan yksikön tai yksikköjen ryhmän osalta. Lopun osalta vaikutti siltä, ettei mikään jokseenkin mahdollinen muutos korossa olisi saanut aikaan arvonalennusta. 9 %:ssa tapauksista eurooppalaiset

valvojat pitivät esitettyjä herkkyyksien vaihteluvälejä kohtuuttomina. Joissakin tapauksissa oletusten muutos edellisestä vuodesta oli merkittävästi suurempi kuin herkkyyksianalyyssä oli esitetty.

Korkoriskille altistuneet rahoitusinstrumentit

Kaikista liikkeeseenlaskijoista, jotka olivat merkittävästi altistuneita korkoriskille, 89 %:lla oli merkittäviä korkoriskille altistuvia rahoitusinstrumentteja. Kaiken kaikkiaan sääntöjä, jotka koskivat herkkyyksianalyyssin esittämistä korkoriskin osalta, noudatettiin hyvin. Ainoastaan 5 % liikkeeseenlaskijoista antoi liian vähän tai ei mitään tietoa. Lisäksi 90 % esitti seikkaperäiset liitetiedot, miten korkoriskiä hallitaan.

Altistuminen volatiilisiin ja alhaisiin hyödykehintoihin

33 % otoksen liikkeeseenlaskijoista altistui merkittävästi volatiilille hyödykehinnoille (hyödykeriski). Seuraavassa tarkastellaan erityisesti miten tämä oli huomioitu arvonalentumistestauksessa ja miten se oli esitetty tilinpäätöksessä.

80 % liikkeeseenlaskijoista, jotka tekivät arvonalentumistestauksen, huomioi hyödykkeiden hintavolatiliteetin arvonalentumistestauksen kassavirtaennusteissa ja 34 % käytetyssä diskonttauskorossa.

74 % liikkeeseenlaskijoista kertoi, että hyödykehinnat olivat yksi keskeinen oletus arvonalentumistestauksissa. Vain 50 % näistä liikkeeseenlaskijoista esitti liitetiedoissaan kuvauksen johdon lähestymistavasta sen määrittäessä raaka-aineen hintoja. Kuitenkin 19 % näistä kertoi liitetiedoissa arvonalentumistestauksessa käytetyt raaka-aineiden hinnat.

Kaiken kaikkiaan 46 % liikkeeseenlaskijoista, jotka tekivät arvonalentumistestauksen, esitti käytetyt hyödykehinnat ECEP 2015:een sisältyneiden suosituksen mukaisesti.

Vain 46 % liikkeeseenlaskijoista esitti herkkyyksianalyyssin jokaisesta sellaisesta rahavirtaa tuottavasta yksiköstä, joka oli altistunut hyödykehintojen volatiilisuudelle. Kuitenkin kolmasosassa tapauksista esitetty vaihteluväli ei vaikuttanut perustellulta. Esimerkiksi yksi liikkeeseenlaskija esitti herkkyyksianalyyssin, jossa hyödykehintojen vaihteluväli oli 5 %, kun hyödykehinta oli vuonna 2015 laskenut 47 %.

49 % arvonalentumistestauksen laatineista liikkeeseenlaskijoista kirjasi arvonalentumisen raaka-ainehintojen vaikutuksen vuoksi.

Valuuttakurssi- ja maarisien vaikutukset

57 % liikkeeseenlaskijoista oli merkittävästi altistunut tietylle riskilliselle maalle ja/tai valuuttakurssiriskille. Alla käsitellään erityisesti valuuttakurssiriskiä.

Niistä liikkeeseenlaskijoista, jotka altistuivat tietyille maarisille ja/tai valuuttakurssiriskille 78 % oli merkittäviä rahoitusinstrumentteja, jotka altistuivat valuutariskille. 82 % näistä esitti täyden herkkyysanalyysin valuuttakurssiriskistä ja vielä suurempi osa kertoi, kuinka se hallinnoi tätä riskiä. Vain 5 % ei esittänyt herkkyysanalyysiä tai tiedot olivat puutteelliset. IFRS 7 *Rahoitusinstrumentit: Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot* noudattamisen voidaan todeta olevan hyvällä tasolla. ESMA:n johtopäätös ei täysin vastaa Finanssivalvonnan valvontakokemuksia Suomessa.

Rahavirtalaskelmat ja niihin liittyvät liitetiedot

Rahavirtalaskelma on tärkeä liikkeeseenlaskijan tuloksellisuuden ymmärtämisessä ja analysoinnissa. Sen avulla voidaan arvioida liikkeeseenlaskijan kykyä tuottaa kassavirtaa ja sitä, kuinka riippuvainen se on uudesta rahoituksesta. Valvojat ovat usein nähneet aihetta puuttua IFRS-standardien soveltamiseen ja tämän takia ESMA ja eurooppalaiset valvojat valitsivat rahavirtalaskelmat yhdeksi yhteiseksi painoalueeksi 2015.

Rahavirtalaskelmaa arvioitiin 136 liikkeeseenlaskijan osalta. Suurin osa (88 %) esitti rahavirtalaskelmansa käyttäen epäsuoraa menetelmää.

Osavuosikatsaustietoja arvioitiin noin kolmasosassa otannan yhtiöistä. Näistä 14 % esitti rahavirtalaskelmassa ainoastaan kolme riviä. IFRS IC on käsitellyt asiaa heinäkuussa 2014. Se on todennut, että ei ole todennäköistä, että esitys kolmella rivillä täyttäisi IAS 34:n asettamat vaatimukset.

Kun rahavirtojen luokittelu vaatii harkintaa ja määrät ovat olennaisia, ESMA ja eurooppalaiset valvojat odottivat, että liikkeeseenlaskijat esittäisivät tietoa luokittelusta ja käytetystä harkinnasta IAS 1.125 ja 129 perusteella. Noin 10 % otannan liikkeeseenlaskijoista ei valvojan mielestä kertonut riittävästi laatimisperiaatteissaan käytetystä harkinnasta.

IAS 7 *Rahavirtalaskelmat* määrittelee liiketoiminnan yhteisön pääasiallista tuloa tuottavana toimintana sekä muuna toi-

mintana, jota ei lueta kuuluvaksi investointeihin eikä rahoitukseen. Otannassa 5 %:ssa tapauksista valvoja katsoi, että liiketoimintojen rahavirtaan oli sisällytetty myös sinne kuulumattomia eriä, kuten esimerkiksi yhteisyrityksen myynnistä saatu rahavirta ja lainan takaisinmaksusta johtuva rahavirta.

ESMA suositteli ECEP 2015:ssa, että liikkeeseenlaskijoiden, joiden käyttöpääomassa on tapahtunut merkittävä muutos edellisvuoteen verrattuna, tulisi esittää tarkempi erittely tästä. 74 % liikkeeseenlaskijoista esitti erittelyn.

96 % otannan liikkeeseenlaskijoista esitti vaatimusten mukaisesti merkittävät investointien ja rahoituksen kokonaisrahavirrat erikseen. Otannassa 24 % liikkeeseenlaskijoista esitti rahavirtoja sellaisista omistusosuuksien muutoksista tytäryrityksissä, jotka eivät johtaneet määräysvallan muutokseen. Näistä 88 % esitti rahavirrat vaatimusten mukaisesti rahoituksen rahavirroissa.

Merkittävä osa liikkeeseenlaskijoista (26 %) sisällytti sekkitiliuotot rahavaroihin. Tämä on sallittua, mikäli tililuotto on vaadittaessa maksettava ja se on olennainen osa yhteisön kassanhallintaa.

Eurooppalaiset valvojat panivat merkille, että yli puolet liikkeeseenlaskijoista viittasi asiaankuuluvalla tavalla rahavirtalaskelmasta muihin päälaskelmiin tai liitetietoihin. Noin viidennes esitti epätäydelliset viittaukset ja vajaa 30 % ei esittänyt viittauksia ollenkaan.

Finanssivalvonnan valvontatoimenpiteet vuonna 2016

Valvontatoimenpide kuvastaa valvontahavainnon merkityksellisyttä ja vakavuutta. Edellisvuoden tapaan vuoden 2016 valvontahavainnoista noin viidenneksessä Finanssivalvonnalla ei ollut huomautettavaa, kuten kuvioista 1 sivulla 7 käy ilmi. Alle viidenneksessä valvontahavainnoista Finanssivalvonta päätyi suosittamaan jonkinlaista parannusta tilinpäätöskäsittelyyn tai liitetietoon.

Vuonna 2016 noin 41 %:ssa valvontahavainnoista edellytettiin oikaisua tai täydennystä tulevassa tilinpäätöksessä. Korjaamisen edellyttäminen tarkoittaa aina sitä, että Finanssivalvonta pitää havaittua puutetta merkityksellisenä ja vakavana. Vaikka luku on laskenut viime vuodesta, Finanssivalvonta pitää korjattavien asioiden määrää edelleen suurena.

Valvontahavainnot koskivat tilinpäätöksessä esitettävien tietojen ohella myös arvostus- ja kirjaamiskysymyksiä. Vakavimmat arvostusta ja kirjaamista koskevat havainnot liittyivät vuonna 2016 rahoitusinstrumentteihin, joita koskevia havaintoja oli saman verran kuin edellisvuonna.

ESMAN valvontatoimenpidetilastointi

ESMA kerää tilastotietoa valvojen valvontatoimenpiteistä seuratakseen valvojen toimintaa sekä edistääkseen yhteistä valvontakulttuuria. ESMAn ohjeet tilinpäätöstietojen valvonnasta³ määrittelee kappaleessa 57 kolme erilaista valvontatoimenpidettä, kun olennainen virhe havaitaan. Nämä ovat:

- uuden tilinpäätöksen laatiminen ja julkaiseminen, tai
- oikaiseminen tiedotteella, tai
- oikaiseminen tulevassa tilinpäätöksessä, jossa vertailutiedot oikaistaan tarvittaessa takautuvasti.

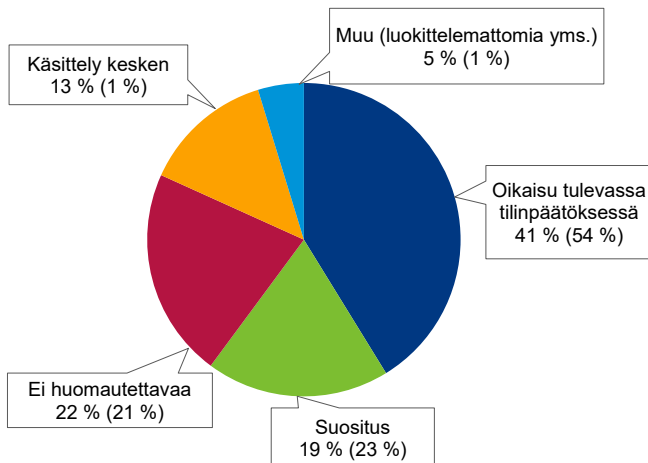
Finanssivalvonnan ESMAlle raportoimat valvontatoimenpiteet koskevat vain näitä ohjeiden määrittelemiä valvontatoimenpiteitä. ESMAlle ei raportoida Finanssivalvonnan

muita valvontatoimenpiteitä, kuten suositus tai korjaaminen seuraavassa tilinpäätöksessä ilman takautuvaa korjaamista, vaikka nämä muodostavat suuren osan Finanssivalvonnan valvonnasta. Toiseksi edellä kerrottu ESMAn tilastointi (taulukko 1) eroaa Finanssivalvonnan seurannasta muun muassa siten, että ESMAlle raportoidaan valvontatoimenpiteet yhtiökohtaisesti. Toisin sanoen, jos yhtiöön on kohdistunut useampi valvontatoimenpide, ESMA-tilastoinnissa yhtiö huomioidaan vain kerran.

Lisätietoja antavat

- Nina Lindeman, puhelin 09 183 5325
- Nina Oker-Blom, puhelin 09 183 5508

Kuvio 1: Finanssivalvonnan valvontatoimenpiteet vuonna 2016

3. <https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/2015/11/2014-esma-1293fi.pdf>.

Listayhtiöiden liikevaihdon sääntely muuttuu 2018 – sijoittajat odottavat informaatiota muutoksesta

Ensi vuoden alusta lähtien listayhtiöt soveltavat liikevaihdon tilinpäätösraportointia käsittelevää uutta standardia IFRS 15 *Myyntituotot asiakassopimuksista*. Koska standardilla voi olla merkittävä vaikutus yhtiöiden tuloutusperiaatteisiin ja siten tunnuslukuihin, kävi Finanssivalvonta läpi, mitä tietoja 70 listayhtiötä olivat esittäneet vuoden 2016 tilinpäätöksissään uuden standardin käyttöönoton arvioituista vaikutuksista. Finanssivalvonta arvioi pääasiassa, kuinka yhtiöt olivat soveltaneet Euroopan arvopaperimarkkinavalvojan (ESMA) kannanoton¹ sisältämiä esimerkkejä hyvistä käytänteistä. ESMAn kannanotto korostaa uuden standardin yhdenmukaista ja laadukasta käyttöönottoa sekä läpinäkyvää raportointia sijoittajille. Liikevaihto on tilinpäätöksen niin keskeinen tunnusluku, että tilinpäätösten käyttäjien tulee pystyä arvioimaan standardin käyttöönoton vaikutuksia jo ennen standardin voimaantuloa.

Lähes kaikki listayhtiöt olivat laajentaneet huomattavasti vuoden 2016 tilinpäätöksessä esittämiään tietoja standardin käyttöönotosta verrattuna vuoden 2015 tilinpäätökseen. Monet yhtiöt kertoivat aikaisempaa laajemmin myyntituottovirroistaan ja useimmat kuvaukset olivat myös yhtiökohtaisia. Siten yhtiöt käyttivät aikaisempaa vähemmän standardin sanamuotoja toistavia vakiolausekkeita. Vain harva yhtiö esitti määrällistä tietoa vaikutuksista. Alle 10 % yhtiöistä arvioi, että standardin käyttöönotolla on merkittävää vaikutusta. Vaikutus voi kuitenkin olla merkittävä esimerkiksi yhtiön kirjanpitoimenettelyihin, prosesseihin tai järjestelmiin, vaikka euromääräinen vaikutus yhtiön liikevaihtoon ja/tai tulokseen olisi vähäinen.

Finanssivalvonta pitää uuden standardin käyttöönottoa yhtenä suurimmista tilinpäätösraportointiin vaikuttavista muutoksista, johon tulee valmistautua huolella. Tästä syystä Finanssivalvonta arvioi jo vuonna 2016 yhtiöiden valmistautumista uuden standardin käyttöönottoon hallituksille/tarkastusvaliokunnille suunnatun kyselyn avulla. Johtopäätös oli, että useat yhtiöt olivat valmistautumisessa myöhässä.²

1 https://www.esma.europa.eu/sites/default/files/library/2016-1148_public_statement_ifrs_15.pdf.

2 http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Listayhtiolle/IFRS/Julkaisut/Esitykset/Documents/Fivan_listayhtiötilaisuus_2016.pdf, katso sivu 23.

Finanssivalvonnan käsityksen mukaan yhtiöt ovat kuitenkin viimeistään alkuvuodesta vuonna 2017 aloittaneet standardin käyttöönoton valmistelun. Finanssivalvonta kiinnittää yhtiöiden huomiota siihen, että suuressa standardimuutoksessa perusteellinen analyysi ja sen dokumentointi on tarpeen. Tarvetta korostaa standardin soveltamisen vaatima lisääntyvä johdon harkinta. Vaikka standardilla ei olisi merkittävää euromääräistä vaikutusta, yhtiöiden tulee laatia myös tämän johtopäätöksen tueksi riittävän yksityiskohtaiset analyysit.

ESMAN johdolla eurooppalaiset tilinpäätösvalvojat arvioivat standardin käyttöönottotietoja tilinpäätöksissä 2016 ja puoli-vuosikatsauksissa 2017.

ESMAN kannanotto ja standardin viisivaiheisen mallin vaikutus yhtiöiden eri myyntituottovirtoihin

ESMAN kannanoton mukaan yhtiöiden olisi hyvä esittää yksityiskohtainen kuvaus ja selostus siitä, kuinka standardia sovelletaan eri myyntituottovirtoihin. Kuvauksesta tuli käydä ilmi esimerkiksi eri suoriteveloitteet, transaktiohinnan määrittäminen sekä miten suoriteveloitteet täytetään ja myyntituottoja kirjataan. Nämä kaikki edellä mainitut asiat ovat osia standardin uudesta viisivaiheisesta mallista. Kuviossa 1 yksinkertaistettu esimerkki kuvaa tätä mallia.

Kuvio 1: Esimerkki IFRS 15:n viisivaiheisesta mallista

Vaihe 1: Tunnista asiakassopimus	Vaihe 2: Tunnista suoriteveloitteet	Vaihe 3 ja 4: Määritä transaktiohinta ja kohdista se suoriteveloitteille	Vaihe 5: Kirjaa myyntituotto, kun (tai sitä mukaa kuin) suoriteveloitteet täyttyy
Asiakas- sopimus	Laitte	€	Toimittaessa
	Koulutus- palvelu	€	Suorittaessa
	Huoltopalvelu	€	Suorittaessa
	Takuu	€	Kauden aikana

Yhtiöt kertoivat vuoden 2016 tilinpäätöksissään melko laajastikin standardin käyttöönoton vaikutuksista. 30 % yhtiöistä esitti tiedot viisivaiheisen mallin soveltamisesta siinä laajuudessa kuin ESMA oli esittänyt hyvien käytänteiden esimerkeissään. Ne yhtiöt, jotka arvioivat standardin käyttöönotolla olevan merkittävää vaikutusta, esittivät yleensä laajat tiedot.

Yhtiöiden esittämät tiedot vaiheesta 1: Tunnista asiakassopimus

Standardin käyttöönotossa on ensin tunnistettava yhtiön kaikki erilaiset asiakassopimukset. Vaikka yhtiö käyttäisi yleisiä sopimusmalleja, on niitä saatettu mukauttaa eri asiakasryhmien tarpeisiin. Asiakassopimusten laaja kirjo on yllättänyt monet yhtiöt. Sopimusten onnistunut läpikäynti vaatii talousosaston ja myyntiorganisaation tiivistä yhteistyötä, koska usein ainoastaan myyntiorganisaatiossa on tietämys sopimusten todellisesta sisällöstä. Sopimusten läpikäyntiin on siten voinut mennä suunniteltua enemmän aikaa.

Esimerkkejä yhtiöiden 2016 tilinpäätöksistä, mitä yhtiöt olivat kertoneet asiakassopimusten sisällöstä tai niiden läpikäynnistä:

"Luovutetut tavarat on yksilöity yhtiön asiakassopimuksissa (esimerkiksi määritelty tuotteen laatu ja mitat). Sopimuksissa on usein määritelty tavoite toimitettaville määrille, mutta asiakas ei ole sitoutunut näihin määriin. Toimituserät perustuvat asiakkaan toimittamiin ostotilauksiin ja kukin toimituserä laskutetaan erikseen."

"Tuloutuskäytäntöjen alustavan tarkastuksen tulokset on vahvistettu kaikkien tuottovirtojen osalta käymällä läpi keskeiset tuottosopimukset. X:n osalta merkittävien havainto oli tarve tunnistaa lisäsuoritusvelvoitteet tapauksissa, joissa uusille asiakkaille annetaan palkinnoksi lahjoja. Y:n osalta on joissakin tapauksissa otettava huomioon useita suoritusvelvoitteita eri aikoina (ajan mittaan tai tietynä aikana) velvoitteiden luonteen mukaisesti."

Yhtiöiden esittämät tiedot vaiheesta 2: Tunnista suoritevelvoitteet

Toisessa vaiheessa tunnistetaan asiakassopimuksen eri lupaukset eli niin sanotut suoritevelvoitteet. Tämä vaihe sisältää nykyistä³ enemmän ohjeistusta ja on siten ollut yksi eniten pohdintaa ja muutoksia aiheuttanut vaihe. Johdolta

3. IAS 11 Pitkäaikaishankkeet ja IAS 18 Tuotot.

vaaditaan harkintaa muun muassa siitä, milloin suoritevelvoitteet kuuluvat yhteen ja milloin ne on erotettava toisistaan.

Myös tässä vaiheessa tarvitaan tiivistä yhteistyötä yhtiön eri toimintojen välillä, jotta kaikki sopimukseen sisältyvät lupaukset tunnistetaan. Yhtiön tavanomaisena liiketoimintakäytäntönä voi olla esimerkiksi sopimuksen täyttämisen yhteydessä antaa asiakkaalle joku tavara tai palvelu, joka ei käy ilmi sopimuksesta. Tällainen liiketoimintamalli voi mahdollisesti synnyttää erillisen suoritevelvoitteen, joka on liikevaihdon kirjaamisen kannalta tunnistettava, vaikka sen katsottaisiin olevan "ilmainen". Asia käy tarkemmin ilmi vaiheessa 4 (kohdista transaktiohintaa suoritevelvoitteille).

Finanssivalvonnan läpikäymistä yhtiöistä lähes puolet kertoi jotain suoritevelvoitteistaan, josta seuraavat esimerkit:

"Myyntituotot kirjataan mahdollisesti nykykäytännöstä poiketen seuraavien erien osalta:

– Myyntituottojen kirjaamisessa huomioitavien suoritevelvoitteiden määrä saattaa kasvaa tilanteissa, joissa sopimus kattaa myös muita kuin X-palveluita (esim. Y tai Z).

– Muutokset ja lisätyöt käsitellään erillisinä suoritevelvoitteina, kun kyseessä on alkuperäiseen sopimukseen kuulumaton erillinen kokonaisuus."

"Myyntisopimukset voivat sisältää option, jossa asiakas voi ostaa lisää tavaroita alennuksella. Tällaisia optioita pidetään erillisenä suoritevelvoitteena ja ne voidaan tulouttaa erikseen, jos optiot tarjoavat merkittäviä oikeuksia asiakkaille. Oikeus on merkittävä, jos siihen sisältyy alennus, jota asiakas ei saisi ilman alkuperäistä sopimusta. Jos option alennettu hinta heijastaa laitteen erillistä myyntihintaa, sen katsotaan olevan enemmänkin markkinointitoimenpide kuin tarjoavan merkittävää oikeutta. Analyysien mukaan tällaisia optioita saattaa olla muutamissa sopimuksissa, jolloin niillä voi olla jonkin verran vaikutusta myynnin tuloutuksen ajoitukseen. Nykyisen käytännön mukaan myynti tuloutetaan, kun asiakas käyttää option."

"Konserni huomioi asiakkaille toimitettavien palvelujen ja palvelukokonaisuuksien osalta, että alustavan analyysin perusteella osa nykyisin erillisiksi määritellyistä suoritevelvoitteista voi muodostaa yhdessä toisen suoritevelvoitteen kanssa yhdessä tuloutettavan kokonaisuuden."

Yhtiöiden esittämät tiedot vaiheesta 3 ja 4: Määritä transaktiohintaa ja kohdistaa se suoritevelvoitteille

Kolmannessa vaiheessa määritetään transaktiohintaa, jonka ei automaattisesti voida aina olettaa olevan sama kuin myyntisopimuksessa määritelty hinta. Yhtiön on määritettävä, mihin vastikemäärään se odottaa olevansa oikeutettu. Siihen voi sisältyä kiinteitä tai muuttuvia vastikkeita tai näitä molempia. Koska nykyinen sääntely ei tunnista vastikkeiden määrääntymisen periaatteita, on yhtiöiden analysoitava niiden vaikutuksia nykykäytänteisiin.

Neljännessä vaiheessa transaktiohintaa kohdistetaan suoritevelvoitteille suhteellisten erillismyynnihintojen perusteella. Kohdistamisvaatimuksesta johtuen on yhtiön määritettävä jokaiselle suoritevelvoitteelle erillismyynnihinta, myös edellä vaiheessa kaksi (tunnista suoritevelvoitteet) mainitulle "ilmaiselle" suoritevelvoitteelle. Standardi sisältää eri menetelmiä erillismyynnihinnan arvioimiseen. Kohdistamisvaatimus on uutta sääntelyä, joten analyysi ja dokumentointi voi viedä aikaa.

Noin neljäsosa yhtiöistä esitti tietoja transaktiohinnan määrittämisestä ja kohdistamisesta. Yhtiöt kertoivat tästä esimerkiksi seuraavasti:

"Tiettyjen asiakkaalle maksettavien vastikkeiden osalta, joiden ei katsottu olevan saatua vastiketta erillisestä palvelusta, käsitellään transaktiohinnan eli myyntituotosten vähennyksenä standardin käyttöönoton johdosta. Konsernin johdon arvion mukaan tämä vaikutus on vuositasolla noin 4–6 miljoonaa euroa."

"Transaktiohintaa muodostuu pääasiassa hinnaston mukaisista yksittäisistä käynneistä tai asiakassopimuksiin perustuvista vuosi-, vuorokausi- tai tuntihinnoista. Useimmiten hintaa kohdistuu yksittäiseen suoritevelvoitteeseen. Joissakin tapauksissa hinta sisältää muuttuvan vastikkeen (esim. alennus, sakko) elementin, joka kohdistetaan joko yhdelle tai useammalle suoritevelvoitteelle."

"Projektiliiketoiminnan sopimuksissa on yleensä sakkoja myöhästyneelle toimitukselle tai jos toimitus on myöhästynyt asiakkaasta johtuvasta syystä. Myöhästymissakot on nykyisin huomioitu kustannuksina ja varauksina, kun on todennäköisempää, että ne toteutuvat kuin että ne eivät toteudu. Asiakkailta saadut myöhästymis-

sakot on kirjattu myynniksi, kun sopimuksen sakkolauseke on täyttynyt. Tällaisia erä käsitellään muuttuvana vastikkeena IFRS 15 mukaisesti ja ne pitää arvioida sopimuksen tekohetkellä. Analyysien mukaan tämä vähentää konsernin myyntituottoja jossain määrin, kun kustannuksina esitetyt myöhästymissakot on vähennettävä myynneistä IFRS 15 mukaan."

"Myyntituotot kirjataan mahdollisesti nykykäytännöstä poiketen sopimuksissa, joissa on merkittävä rahoituskomponentti. X:n ja Y:n osalta kirjanpitoikäsihtely saattaa jatkossa poiketa nykyisestä käytännöstä. X:n osalta asiakkailta saadaan ennakoita. Järjestelyyn saattaa sisältyä merkittävä rahoituskomponentti, jolloin yhtiön on oikaistava luvattua vastikemäärää rahan aika-arvon vaikutuksilla (kirjattava tuottoa ja rahoituskulua)."

Yhtiöiden esittämät tiedot vaiheesta 5: Kirjaa myyntituotto

Myyntituotto kirjataan, kun määräysvalta siirtyy asiakkaalle. Nykystandardien mukaan myyntituotto kirjataan, kun joko merkittävät riskit ja edut ovat siirtyneet ostajalle tai valmistusasteen mukaan. Uuden standardin mukaan on ensin arvioitava, siirtyykö määräysvalta suoritevelvoitteen mukaiseen tavaraan tai palveluun ajan kuluessa ja ellei näin ole, määräysvalta siirtyy yhtenä ajankohtana. Sekä sääntelyn taustalla olevista periaatteellisista eroista että uuden standardin tarkemmista vaatimuksista johtuen tulouttamisen ajankohta saattaa muuttua.

Lähes puolet yhtiöistä kertoi, miten suoritevelvoitteet täytetään ja myyntituottoja kirjataan, joista seuraavia esimerkkejä:

"Konserni arvioi alustavasti IFRS 15:n muuttavan kahden liiketoimintalinjan tuloutustapaa.

– Pitkäaikaisissa X-sopimuksissa valmiusaste määritetään tällä hetkellä sopimuksissa määriteltyjen suoritettujen palveluiden perusteella. IFRS 15:n mukaisesti myyntituottoja tullaan kirjaamaan syntyneiden menojen perusteella ajan kuluessa. Tavanomaiset käytännöt huomioiden sopimuskohtainen tuloutus tulee viivästymään, mutta koska konsernilla on laaja portfolio sopimuskauden eri vaiheissa olevia sopimuksia, vaikutus konsernin liikevaihtoon tasoittuu vuosien välillä.

– X-myyntiprojekteissa valmiusaste määritetään tällä hetkellä työsuoritteiden perusteella. IFRS 15:n mukai-

sesti myyntituottoja tullaan kirjaamaan syntyneiden menojen perusteella ajan kuluessa. Muutos viivästyttyä sopimuskohtaista tuloutusta huomattavasti, mutta myös tässä portfolion koostuminen sopimuskauden eri vaiheissa olevista sopimuksista lieventää vaikutusta konsernin liikevaihtoon.

Vuodesta riippuen nämä kaksi liiketoimintalinjaa kattavat noin 10-15 % konsernin liikevaihdosta. Muutosten arvioitu oikaisuvaikutus omaan pääomaan on noin -10 milj. euroa.”

”Projekteista olennaisia IFRS 15:n osalta ovat ne projektit, joiden perusteella konserni vastaanottaa milestone-maksuja yhteistyökumppaneilta. Milestone-maksut koostuvat tavallisesti sopimuksen allekirjoituksen yhteydessä saatavasta kertakorvauksesta ja projektin edistymiseen sidotuista etappimaksuista. Lisäksi sopimuksissa voidaan sopia valmiin tuotteen myyntioikeuksiin liittyvistä korvauksista, kuten rojalteista. X:n toteuttaminen on mahdollista useamman palvelutarjoajan toimesta, minkä vuoksi yhteistyökumppani pystyy hyödyntämään allekirjoitushetkellä luovutettuja tutkimustuloksia omassa liiketoiminnassaan. Käsitys IFRS 15:n vaikutuksesta näistä sopimuksista saatavien vastikkeiden tulouttamiseen valmistuu tilikauden 2017 aikana.”

”Uudella standardilla on merkittävä vaikutus konsernin liikevaihtoon ja suhteelliseen kannattavuuteen, arvioitu vaikutus absoluuttiseen kannattavuuteen on arvioiden mukaan vähäinen. Vaikutus syntyy pääosin standardin päämies vs. agenttisoveltamisohjeistuksesta, jonka perusteella konsernin harjoittaman kolmansien osapuolten tuottamien X-jälleenmyynnin tuloutustapa tarkennetaan. Konserni tulkitsee alustavasti, että tavarat ja palvelut kirjataan liikevaihtoon IFRS 15:n mukaan nettovastikemäärään eli arvoon, joka vastaa myyntihinnan ja ostohinnan välistä erotusta (aiemmin kirjattu liikevaihtoon bruttovastikemäärään eli konsernin asiakassopimuksen mukaiseen myyntihintaan). Tilikauden 2016 osalta edellä kuvattu muutos vähentäisi konsernin liikevaihtoa alustavan arvion mukaan 8–10 miljoonaa euroa, tulosvaikutusta muutoksesta ei konsernille syntyisi.”

”Alustavan arvion perusteella standardin vaikutus koskee pääosin X-sopimuksia, joissa tuloutuksen

arvioidaan tapahtuvan sitä mukaa valmistusasteen mukaisesti, kun asiakas saa määräysvallan luvattuun omaisuuserään, ts. erilliseen suoriteveloitteeseen. X-sopimuksissa erillinen suoritevelvoite on tavallisesti yksittäisen laitteen tai ratkaisun toimitus ja asennus. IFRS 15:n soveltamisella on huomattava vaikutus yhtiön tilinpäätökseen. Muutokset tuloutuksen ajoituksessa vaikuttavat raportoituun liikevaihtoon ja liikevoittoon.”

Mihin tuottovirtoihin standardin käyttöönotto voi vaikuttaa?

Uuden standardin käyttöönotto vaikuttaa eri tavalla eri yhtiöihin. Yhtiöiden liitetiedoista oli luettavissa seuraavia esimerkkejä, mihin tuottovirtoihin standardilla on eniten vaikutuksia tai minkälaista merkittävää harkintaa yhtiöt joutuvat tekemään standardin käyttöönoton yhteydessä.

- **Päämies versus agentti:** Esitetäänkö yhtiön liikevaihto bruttomääräisenä vai vain saadun myyntiprovision eli nettovastikkeen määräisenä.
- **Lisenssit:** Lisenssien käsittelyä koskevien uusien vaatimusten odotetaan aikaistavan joidenkin yhtiöiden tulouttamista ja toisaalta viivästyttävän joidenkin yhtiöiden tulouttamista.
- **Ajan kuluessa vai yhtenä ajankohtana täytettävät suoritevelvoitteet:** Joillekin yhtiöille uusi standardi merkitsee sitä, että ne siirtyvät yhden ajankohdan tulouttamisesta ajan kuluessa tapahtuvaan tulouttamiseen (entinen osatuloutus). Jotkut yhtiöt taas joutuvat luopumaan aiemmasta osatuloutuksesta uusien vaatimusten tullessa voimaan. Eräät nykyisin osatuloutusta soveltavat yhtiöt aikovat muuttaa suoritevelvoitteen täyttämistä siten, että ne siirtyvät saavutettuja projektin vaiheita mittaavasta ns. milestone-menetelmästä (tuotokseen perustuva) kertyneisiin kustannuksiin perustuvaan ns. cost-to-cost menetelmään (panokseen perustuva).
- **Transaktiohintaa:** Erillismyyntihintojen määrittely ja muuttuvat vastikkeet aiheuttavat joillekin yhtiöille haasteita.
- **Asiakassopimus:** Puitesopimusten alle tulevien asiakassopimusten määrittely voi olla ongelmallista.
- **Johdon harkinta ja arviot:** Jotkut yhtiöt mainitsivat, että johdon harkintaa tullaan jatkossa käyttämään useissa tulouttamiseen liittyvissä asioissa.

Standardi otetaan käyttöön 1.1.2018 – täysi takautuva siirtymämenettely on suosituimpi vaihtoehto

Lähes kaikki yhtiöt ilmoittivat ottavansa standardin käyttöön 1.1.2018. Standardi antaa yhtiöiden valita kahdesta eri siirtymämenettelystä. Yksi vaihtoehto on oikaista vertailukauden tiedot, jolloin saa myös soveltaa standardin sallimia helpotuksia eli käytännön apukeinoja. Yksi apukeino on, että saman tilikauden aikana alkaneita ja päättyneitä sopimuksia ei tarvitse oikaista. Toinen apukeino liittyy jo toteutettujen sopimusten transaktioiden määrittelyyn muuttuvan vastikkeiden osalta. Toinen siirtymämenettelyvaihtoehto on kirjata vaikutus oman pääoman kautta soveltamisen aloittamisajankohtana, eli 1.1.2018 kun tilikausi on kalenterivuosi. Mikäli yhtiö valitsee jälkimmäisen siirtymämenettelyvaihtoehdon, yhtiö soveltaa uutta standardia takautuvasti vain 1.1.2018 auki oleviin sopimuksiin. Yhtiön tulee tällöin myös esittää standardin edellyttämiä lisätietoja.

Noin kolmasosa yhtiöistä ilmoitti, että ne aikovat soveltaa täysin takautuvaa siirtymämenettelyä. Hieman pienempi joukko, noin viidesosa yhtiöistä, ilmoitti kirjaavansa vaikutuksen siirtymähetkellä omaan pääomaan. Joka kymmenes yhtiö kertoi, ettei ole vielä päättänyt siirtymämenettelyä, ja loput yhtiöistä eivät vielä ottaneet asiaan kantaa. Lopullinen siirtymämenettely tarkentuu tai voi muuttua usealla yhtiöllä vielä vuoden 2017 aikana. Jos standardin käyttöönottoprojekti viivästyy, voi vuoden 2017 lukujen oikaiseminen jälkikäteen uuden standardin mukaiseksi olla haasteellista.

Määrällistä tietoa annettiin harvoin

ESMAN kannanotossa yhtiöitä kannustettiin esittämään myös määrällistä tietoa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, eli tietoa siitä, kuinka suuri taloudellinen vaikutus uudella standardilla on tuloutettavaan määrään tai tuloutusajankohtaan. ESMA kiinnitti kuitenkin myös huomiota siihen, että mikäli tällaista tietoa annetaan, tilinpäätösten käyttäjille tulee käydä selvästi ilmi, että lopulliset määrät voivat poiketa tämänhetkisistä arvioista. Koska vuoden 2017 tilinpäätös julkistetaan vasta sen jälkeen, kun uusi standardi on tullut voimaan, tulee ESMAN mielestä määrällistä tietoa esittää viimeistään vuoden 2017 tilinpäätöksissä. ESMAN mielestä määrällistä tietoa tulisi kuitenkin esittää jo vuoden 2017 osavuositarkastuksissa, jos tietoa on luotettavasti saatavilla.

Vain harva yhtiö esitti määrällistä tietoa standardin käyttöönoton vaikutuksista vuoden 2016 tilinpäätöksissä. Monet yhtiöt eivät vuoden 2016 tilinpäätöstä laatiessaan ehkä vielä olleet niin pitkällä käyttöönottoprojektissaan, että luotettavaa informaatiota olisi voitu esittää. Suurin osa yhtiöistä esitti kuitenkin muuta selostusta, jonka perusteella tilinpäätöksen lukija saattoi arvioida käyttöönoton vaikutuksia tilinpäätökseen. Muut eurooppalaiset tilinpäätösvalvojat ovat myös havainneet, että määrällistä tietoa annettiin vähän.

Yhtiöt joutuvat myös arvioimaan olennaisuuden määrittelyä uuden standardin näkökulmasta. Vaikka yhtiö päätyisikin analyysissään siihen, että uudella standardilla ei ole olennaista vaikutusta yhtiölle siirtymähetkellä, tulee yhtiön tämän jälkeenkin arvioida, muuttuuko asia myöhemmin olennaiseksi.

Uusien liitetietojen valmistelu tulisi aloittaa ajoissa – tiedot eivät mahdollisesti ole helposti kerättävissä jälkikäteen

Standardin edellyttämät liitetiedot on esitettävä vuoden 2018 tilinpäätöksessä. Standardin sisältämä viisivaiheinen malli ilmenee myös liitetiedoissa, koska jokaiseen vaiheeseen liittyy esittämiskaavoituksia. Myös tästä syystä on tärkeä analysoida ja dokumentoida jokainen vaihe käyttöönoton yhteydessä. Seuraavassa esitetään joitakin esimerkkejä siitä, mitä viisivaiheinen malli voi tarkoittaa liitetietojen kannalta.

- **Vaihe 1: Tunnista asiakassopimus.** Jatkossa asiakassopimuksista kirjatut myyntituotot on jaoteltava ryhmiin, mikä voi tapahtua esimerkiksi sopimustyyppien perusteella (esim. kiinteähintaiset, aika- ja materiaali-veloituspohjaiset sopimukset) tai sopimuksen kestoajan perusteella (esim. lyhyt- ja pitkäaikaiset sopimukset). (IFRS 15.114, IFRS 15.B89) Yhtiöiden vastuulla on harkita, miten yksityiskohtaisia kuvauksia ja lukuja ne esittävät, jotta tilinpäätöksen käyttäjä ymmärtää asiakassopimuksista syntyvien myyntituotosten rahavirtojen luonteen, määrän, ajoittumisen ja epävarmuuden. (IFRS 15.110)
- **Vaihe 2: Tunnista suoritevelvoitteet.** Myös suoritevelvoitteista on esitettävä tietoja tilinpäätöksessä,

mm. milloin yhtiö tyypillisesti täyttää suoritevelvoitteensa, mitkä ovat merkittävät maksuehdot, palautus- ja takaisinmaksuvelvoitteet sekä erityyppiset takuut ja niihin liittyvät velvoitteet. (IFRS 15.119)

- **Vaihe 3: Määritä transaktiohintaa.** Esimerkiksi muutuvaa vastiketta arvioitaessa yhtiön on arvioitava, kuvastaako odotusarvo vai todennäköisin rahamäärä paremmin vastikemäärää, johon yhtiö on oikeutettu. (IFRS 15.53) Mikäli transaktiohinnan määrittämisessä on tehty merkittäviä harkintaan perustuvia ratkaisuja, yhtiön on esitettävä tilinpäätöksessä tietoja transaktiohinnan määrittämisessä käytetyistä menetelmistä, syöttötiedoista ja oletuksista. (IFRS 15.126(a))
- **Vaihe 4: Kohdistat transaktiohintaa suoritevelvoitteille.** Mikäli transaktiohinnan kohdistamisessa on tehty merkittäviä harkintaan perustuvia ratkaisuja, tulee yhtiön esittää niistä tietoja tilinpäätöksessä, esimerkiksi erillismyyntihintojen arvioimisesta sekä alennusten ja muuttuvan vastikkeen kohdistamisesta. (IFRS 15.126(c)) Lisäksi yhtiön on muun muassa esitettävä raportointikauden lopussa täyttämättä oleville suoritevelvoitteille kohdistetun transaktiohinnan yhteenlaskettu määrä sekä selostus siitä, milloin yhtiö odottaa tulouttavansa tämän määrän. (IFRS 15.120)
- **Vaihe 5: Kirjaa myyntituotto.** Mikäli yhtiö kirjaa myyntituottoja ajan kuluessa, tulee yhtiön selostaa tuloutuksessa käytettyjä menetelmiä (esim. kuvaus käytetyistä tuotokseen tai panokseen perustuvista menetelmistä) sekä selostaa sitä, miksi käytetty menetelmä kuvastaa tavaroiden tai palveluiden luovuttamista todenmukaisella tavalla. Suoritevelvoitteiden täyttymisen ajoittumiseen liittyvistä merkittävään harkintaan perustuvista ratkaisuista on esitettävä tietoja tilinpäätöksessä. (IFRS 15.124–125)

Lisätietoja antavat

- Laura Heinola, puhelin 09 183 5354
- Riitta Pelkonen, puhelin 09 183 5420

Lisätietoja antaa

Markkina- ja menettelytapavalvonta, puhelin 09 183 5585.